

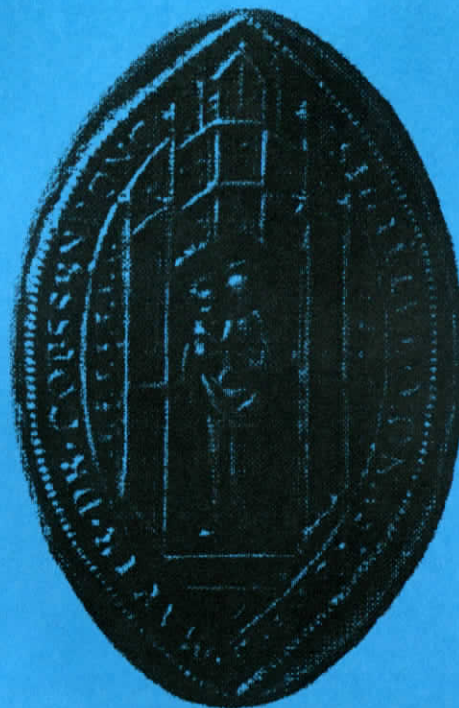

Corsendonk[®] bier

ZALIG GENIETEN

Distr.: N.V. Brouwerij Corsendonk 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014-41.39.72

8 ste jaargang 1991
nr. 4 december

Corsendonca

Kantoor van afgifte: Oud-Turnhout
Trimestrieel tijdschrift

v.u. H.Miguet
Sprinkhaanweg 4
2360 Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/ 67.12.71

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St.-Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/ 42.30.92

Voorwoord.

1991 was een zwak heemkundig jaar in Oud-Turnhout. De belangstelling voor heemkundewerking lijkt in 't algemeen wat afgenomen. Vorig jaar hadden we het over het gebrek aan inbreng vanuit de beleidsmensen; dit jaar is ook de activiteit binnen de vereniging op een lager pitje komen staan. De resultaten daarvan naar buiten toe liegen er niet om : het ontbreken van activiteiten, het regelmatig laatijdig verschijnen van het tijdschrift, het museumbezoek ... Diverse elementen hebben hierin wellicht meegespeeld, maar het moet de bestuursleden aanzetten tot een bezinning over de werking. Wij menen dat Corsendonca-info de directe binding tussen de vereniging en de leden moet zijn. Daarom stellen we voor 1992 ons tijdschrift prioritair. Dat moet degelijk gestoffeerd, verzorgd en op tijd verschijnen : maart, juni, september en december. Wat inhoud en vormgeving betreft staan we zeker niet slecht en met de enkele mensen die in de actieve kern deze stiptheid willen nastreven, zullen we daaraan verder werken in de komende jaargang.

We denken dat het beter is in een periode van laagconjunctuur op een lager toerental te werken met een paar mensen, dan te veel hooi op de vork te nemen en daaraan tenonder te gaan.

1992 is ook een verkiezingsjaar voor onze kring. Uit wat voorafgaat blijkt duidelijk dat nieuw bloed welkom is. Zet de stap en stel uw kandidatuur. Ieder lid dat zijn/haar lidgeld voor 1992 betaalt, is verkiesbaar. Kandidaturen moeten bij de huidige voorzitter, Hugo Miguet Sprinkhaanweg 4 (tel. 678540), worden ingediend; en dit voor 31 januari 1992. Het is zeker een kans voor een hernieuwde heemkundige start in Oud-Turnhout.

Tenslotte durven we ook aan onze leden vragen hun lidmaatschap te hernieuwen door overschrijving van 200,- fr. op rekeningnummer 001-1085134-71 van Heemkundekring Corsendonca Oud-Turnhout, liefst met bijgevoegd overschrijvingsformulier.

Langs deze weg wensen we u en uw familie van harte een gelukkig en vreugdevol 1992 toe.

Hugo Miguet
Voorzitter

Het feest van Driekoningen.

Voor twee jaar hebben we even stil gestaan bij de winterfeesten (Zie "Corsendonca 1989, nr.4, p. 4-20). We herinneren ons nog dat de winterfeesten hun oorsprong vinden in het feest van de zonnewende. Kenmerkend voor deze winterfeesten is het maken van licht en lawaai, en het geven van geschenken. We gingen toen dieper in op het ontstaan en de evolutie van het kerstfeest. Nu willen we even dieper ingaan op het feest van Driekoningen.

Het ontstaan.

Het feest van Driekoningen werd door de Kerk al een paar eeuwen vroeger gevierd dan Kerstmis. Dit heeft vooral te maken met het feit dat de geboortedatum van Christus niet gekend is. Vermoedelijk in de eerste eeuw al werden er tijdens het jaar drie feesten gevierd, die een duidelijke relatie met elkaar hadden. Allereerst was er Driekoningen, dat officieel Epifanie heet (d.i. de openbaring aan de heidenen). Het tweede feest in deze cyclus heet Bethphanie (d.i. de heerlijkheidsopenbaring) en verwijst naar de bruiloft van Cana. Tenslotte herdenkt het feest van Theophanie de Godsopenbaring tijdens de doop van Christus door Johannes in de Jordaan. In verband met het feest van 6 januari spreekt het Mattheusevangelie niet over koningen, maar wel over "magi" of sterrekundigen. Het is best mogelijk dat deze magiërs behoorden tot een Perzische priesterkaste, de Zoroasters. Deze priesters hadden wel een uitgebreide macht, maar waren evenwel geen koningen. Dat deze magiërs in de loop der eeuwen koningen werden genoemd, is vermoedelijk te wijten aan een verkeerde interpretatie van psalm 71: "De koningen van Tarsis zullen geschenken aanbieden, aanbidden zullen Hem de koningen der aarde."

Ook over het aantal wijzen, dat Christus vlak na zijn geboorte kwam bezoeken, bestaat geen zekerheid. Door geschiedschrijvers en kerkvaders uit de eerste eeuwen van de christelijke jaartelling, wordt gesproken van 15, 12, 6, 4 en 2 wijzen. Door het feit dat Christus 3 geschenken kreeg aangeboden (goud, wierook en mirre) heeft de overlevering er drie wijzen

van gemaakt, en dit werd door Paus Leo de Grote 'bevestigd'. De namen van Caspar, Melchior en Balthazar verschijnen pas in de achtste eeuw. Daarvoor werden er heel wat andere namen genoemd: Magala, Galgalat en Sarachim; Apellius, Amerus en Damascus; Seit, Mansor en Theogene; Ator, Sator en Peratoras.

Volksgebruiken.

Het Driekoningenfeest is lange tijd het feest geweest dat het uitbundigst werd gevierd. Het heeft ook alle kenmerken van een winterfeest: het bevat heel wat luidruchtige elementen en gaat gepaard met veel eten en drinken, en het geven van geschenken. Driekoningen, ook wel Dertiendag genoemd naar de afsluitdag van het Germaanse Joelfeest (de dertiende dag na de zonnewende), is lange tijd hét bekendste feest na de kermis geweest. Dat het door de eeuwen heen niet steeds op dezelfde manier werd gevierd, is legio. Het feest werd steeds gevierd met een maaltijd, waarin een driekoningenbrood centraal stond. Dit driekoningenbrood bevatte een boon, en diegene die de boon in zijn boterham vond werd tot de koning van het feest uitgeroepen.

Het is duidelijk dat dit gebruik een overblijfsel is van het grote Romeinse winterfeest van de Saturnaliën (feesten gewijd aan Saturnus, de god van de akkerbouw en het huwelijk, dat in het teken van vrijheid en gelijkheid stond). Tijdens deze feesten werd er ook een grote maaltijd gehouden, waarbij de heren hun slaven bedienden. Uit deze slaven werd er dan door het lot een koning gekozen. Ook de Romeinse soldaten vierden dit Saturnusfeest uitbundig. En ook bij hen werd er door het lot een koning aangeduid. Deze koning bleef dan dertig dagen de baas, maar zijn heerschappij eindigde nogal luguber: hij moest zich na zijn "regerperiode" de keel afsnijden op het altaar van Saturnus. Het kiezen van een koning bleef centraal staan bij het Driekoningenfeest. De loting werd echter belangrijker en belangrijker, zodat dit centraal kwam te staan bij de vieringen.

Tot in de vorige eeuw was het de gewoonte in onze streek dat de woonvertrekken en de stallen werden bewierookt. Mogelijk gaat dit ritueel terug tot het heidens gebruik om met rook de boze geesten uit de woningen

en de stallen te verdrijven.

Hulp.

Hulp aan de armen en de zwakkeren in de maatschappij stond steeds centraal in de vieringen rond Driekoningen. Dat gold trouwens voor de meeste van deze winterfeesten. In een tijd zonder centrale verwarming, slechte behuizing en gebrekkige conserveermethoden voor wat het voedsel betreft, kwam de armoede in de winter bij heel wat mensen snel om het hoekje kijken. Denken we maar aan de Driekoningenscène uit "Pallieter" van Felix Timmermans en de Turnhoutse figuur "Nand met zijn ster". De gulle gaven tijdens de feesten waren dan ook vaak een zeer noodzakelijke leniging van de nood. Het ludieke karakter van het feest en de verkleedpartijen rond de bedelingen, stelden de armen in staat om hun waardigheid toch nog te behouden.

Ook vandaag nog trekken er in onze dorpen heel wat verklede kinderen door de straten om al bedelend wat snoep en geld te verzamelen. De gekende liedjes weerklinken dan weerom in de straten:

Driekoningen, Driekoningen,
Geef mij een nieuwe hoed,
Mijne ouden is versleten,
Ons moeder mag het niet weten,
Onze vader heeft het geld
Al op de rooster geteld.

Tenzij er een vriendje heeft moeten afhaken:

Twee koningen, twee koningen,
Den derden is zat.
Wat heeft hij gedronken?
Jenever van 't vat...

Enkele weerspreuken.

In verband met Driekoningen vonden we enkele oude weerspreuken terug: Als Driekoningen is in 't land, komt de vorst in 't Vaderland.

Vriest het op Driekoningen, dan zal het nog zes weken vriezen.

Met Driekoningen lengen de dagen een hanetree.

Geraadpleegde literatuur.

Kroniek van de Kempen, Hapert, De Kempen B.V., 1981, 1983 en 1985.

Wim van Hout

In memoriam Corneel Verstraelen.

Op maandag 23 september 1991 is Corneel Verstraelen plots, op 67-jarige leeftijd overleden in zijn woning. Corneel was een van de trouwste leden van Corsendonca en de vader van onze penningmeester Leo.

Bij de voorstelling van de laatste publikatie van onze kring "Een Goeden Dag uit Oud-Turnhout", vertelde hij een ganse avond en op een bijzonder boeiende manier, over zijn geliefd Oud-Turnhout, waar hij een graag geziene figuur was. Alle aanwezigen zullen deze bonte avond nog lang blijven herinneren.

Tijdens zijn leven was Corneel onderwijzer te Schoonbroek, waar hij 17 jaar geleden als schoolhoofd op pensioen ging. Corneel Verstraelen was politiek gevangene tijdens de Tweede Wereldoorlog, en in die middens heeft hij vele vrienden. Daarnaast was hij een graag geziene gast in de kringen van de duivenliefhebbers. Als korrespondent van de "Gazet van Antwerpen", heeft hij ettelijke bijdragen gewijd aan de duivensport en diens liefhebbers. Van zijn hand zijn eveneens de vele boeiende reportages over diamanten of briljanten jubilea in dezelfde krant.

Ook in in onze volgende publikatie, "Oud-Turnhout in de jaren '80", zullen er heel wat krantartikels van zijn hand zijn. Het is daarom bijzonder spijtig

dat Corneel dit niet meer kan meemaken.

Het bestuur en de leden van de heemkundekring Corsendonca bieden Leo en de ganse familie Verstraelen hun oprechte christelijke deelneming aan.

Oude kranteberichtjes.

In de vorige twee nummers van Corsendonca verscheen een artikel over de herinneringen van Louis Bastiaensen aan kunstschilder Albert Sohie. Het nu volgende kranteartikelje blijft in de sfeer van de kunst. In 1933 hield Jef Claesen een tentoonstelling in Antwerpen. In "De Morgenpost" verscheen er een verslag over, dat in "De Kempenaar" van 22 januari 1933 werd overgenomen. Onder de titel "Tentoonstelling Jef Claesen (Oud-Turnhout) in zaal OOR, Antwerpen" verscheen:

"Wij denken allen de Kempen op ons duimpje te kennen. Er hangen in ons geheugen wat vage beelden: zandheuvelkammen, heidepurper, grote wolkenluchten, norsch gesloten boerengezichten, beelden van grootsche verlatenheid, etsen en schilderwerk van Jacob Smits en Dirk Baksteen, stukken literatuur van Karel van den Oever en Jozef Mals, en wat herinneringen aan pic-nics en al die bestofte geestelijke bagage lijkt ons voldoende om met een Baedeken stiptheid over de Kempen te praten. Die ijdelheid krijgt een flinke deuk bij het werk aanschouwen van Jef Claesen, die zich terecht (natuurlijk niet de eenige en nog minder met het idee van een zekere artistieke begrenzing of beperking) noemen mag een "Kempisch kunstschilder" nadruk leggend op "Kunst" en "schilder".

Men kan niet vlug spreken van veropenbaring. Deze is er mij een, want de schilder was mij totaal onbekend. Zijn werk evenzeer. Bescheiden- en nederigheid lijken wel oeroude Kempische deugden. Bijna beklagen wij nu die deugd, en hadden wij liever een ondeugd gezien indien zin dat het publiek zoo lang verstoken gebleven is van het genieten van zulk prachtig werk, van het nader treden tot een kunstenaar, en tot een landschap. Want nu eerst kan het kennis maken met de Kempen, en haar pikturale schoonheid daar het niet meer één facet (hoe grootsch dit ook was) maar alle uitzichten voor het oog en de bewondering krijgt.

En het dient vooreerst zeker Jef Claesen als kenmerk van een sterk en bizondere persoonlijkheid aangerekend, dat hij heeft kunnen weerstaan aan de machtigen invloed van een meester als Jacob Smits, die, zoo scheen het ten minste allen, definitief het onderwerp had ingepalmd, uitgediept en weergegeven.

Jef Claesen verlaat de cliché van de grootsche verlatenheid der Kempen. Hij is als een kineast, die het nederigste voorwerp in het landschap, vergrootend tot zich trekt, er al de ongekende magische schoonheid tot doorgronden voor te leggen.

Claesen is een impressionist, maar niet zooals wij dit nu verstaan, het direkt weerkaatsen van een kleurenindruk. Het impressionisme hier, wordt beheerscht en daardoor verrijkt door een geestelijk element, zijnde een substraat van poëtische visie, innerlijke doorleving. die beheersching lokt uit een bedachtzaam verzorgen van lijn en details onder het los impressionistische borstelen behoudende de trillende levenswarmte van den eersten aanblik. Die synthese is persoonlijk, daar zij niet wankelt tusschen een toegeven aan ismen of tijdelijk onevenwicht. Het is het gevolg van een organischen groei tot verfijning, tot veredeling, met den eerlijken eenvoud van elk waarachtig artiest en de koloriet-nuancering waar een techniek tot rijpen moet. Het euvel van het oppervlakkige bekoorlijke wordt zorgvuldig geweerd, de intense bewogenheid behouden, maar gezuiverd.

En nu zou over en rond elk doek een kort poema te schrijven vallen. Wijzen wij vluchtig naar "Zon in 't bosch" een symphonie van groen en goud; "Brem" (32) die een lichtende klaarte, kroon op de zandige heuvelkam geeft; het meer romantische "Gulden Uur" (29) (met eventjes de kleurzwaarte van Smits); de prachtige boeiende luchten, bijna koper-gloeïend van "In volle hei" (30); "Lieremansche duinen" (28) een courtensfeeheid in de bruine gamma's van "Herfst aan de Beek" (9) "Onder de Masten" (24) om in "Mist" (14) de onvatbare poëzie te benaderen, met die voorwerpen en vormen die uit het ijl-grijze oprijzen of er in verdwijnen naar gelang het oog zich over het doek verplaatst.

Om kort te gaan een der beste tentoonstellingen van dit seizoen te Antwerpen."

Wim van Hout

Corsendonca Literair.

Uit de nalatenschap van Leo Op de Beeck kozen we het verhaal "De leugen", dat we in twee delen laten verschijnen.

De Oud-Turnhoutse meesterverteller begint:

"Ik huppel over de zandweg. Mijn schaduw vlucht voor mij uit. Daar wil ik op trappen en er overheen lopen. Het is een lang, zwart mannetje en het doet met zijn armen en benen net hetzelfde wat ik doe. En het blijft mij steeds voor, hoe hard ik ook lopen kan.

Ik geef het eindelijk op en voel plots hoe warm de dag aan het worden is. Het is de eerste warme zomerdag. Als een bleekgewassen blauw doek hangt de hemel over het vlakke land met de heide en de berken. Ergens dichtbij zingt een krekkel. Hij houdt er mede op als ik blijf staan. Hij is wel slim, zoek hem nu maar. Dun gras en zwart onkruid woekeren langs het paadje. Er staan wat bloempjes hier en daar. De rode noemen wij haantjes, de witte zijn hennetjes. Het zijn schamele bloempjes maar en ze leven nooit lang. En hun stengels en blaadjes prikken, alsof ze boos worden als iemand hen plukken wil.

De heide is nog groen en zo hoog lijkt de hemel vandaag. Ik ben er een nietig wezentje maar, een heel kleine jongen op de zandweg. Weer kijk ik naar mijn schaduw. Zo groot wil ik later worden. Mogelijk is het zwarte mannetje moe en haal ik het nog wel in.

Opnieuw begin ik te draven, met dappere sprongen, zwaaiend met mijn boodschappenmandje. Zo ben ik spoedig tot waar de weg over een hoge heibult loopt en weer omlaag kronkelt naar het boerengehucht. Een half dozijn hofsteden, oude huizen en schuren allemaal, staan daar aan beide kanten van de lage straat, met voor elk één rijtje platgesnoeide linden. De akkers en de beemden vlekken er groen omheen.

De eerste boederij, ook de grootste, is die van Vinken. Hij staat ginder op de akker. Vinken is een lange man en de mensen zeggen van hem dat hij buitengewoon sterk is. Eens droeg hij, om een weddenschap, een zak meel van de molen in het dorp naar huis, zo maar in zijn nek. Die Vinken gaat

steeds recht als een paal. Op de zondagen komt hij met de schaal rond in de kerk. Als in de school de prijzen gegeven worden, zit hij op de eerste rij en naast de burgemeester. Als hij een prijs moet geven, hoort iedereen hem zeggen, want zijn stem klinkt ongewoon zwaar:

"Goed zo, jongen, hard leren maar!"

De koeien van Vinken zijn naar de weide. Alleen de stier staat nog in de stal. Ik zie zijn dikke kop boven het halfdeurtje. Hij ziet mij ook en loeit, hoog en hees. Zeker is hij boos omdat hij niet mee mocht met de koeien. Ik ben bang van de stier en haast mij voorbij.

Dan is daar de lemen schuur van Drieken. De mensen noemen hem Scheve Drieken, want hij is een lelijk mannetje met een hoge rug en kromme benen. En hij heeft zulke lange armen dat hij zich niet hoeft te bukken om iets van de grond op te rapen. Maar zo fel als Drieken kan geen andere boer werken. Dat zeggen de mensen ook van hem. Zijn schuur is doodversleten. De strooien kap hangt bijna op de grond en overal zijn er gaten en scheuren in de grauwe muren.

Twee meisjes, allebei met een helrood lint in hun stroblonde haren, staan door een donkere scheur naar binnen te gluren.

"Pssst!"

Zo doen ze, met een vinger op de mond, als ze mij gewaar worden. Ik moet ook komen kijken.

"Hoor maar," zeggen ze, "hoe hij snurkt."

Scheve Drieken is hun vader. Hij ligt daar in de schuur, languit op de blote dorsvloer. Naast hem staat de ronde, witte botermand met het blauwe doek er overheen gespannen.

Lien, de grootste van de meisjes, vertelt het van haar vader. Hoe hij deze morgen heel vroeg, want zij sliepen toen nog, met de botermand op de rug naar de stad ging. Hij doet dat elke week zoals alle boeren daar. En die stad is ver, wel twee uren te gaan. Op de middag zagen ze hun vader terugkomen. Anders liepen ze hem altijd een eindje tegemoet, maar vandaag hadden ze het niet gedurfd, want zo dwaas liep hij met zijn armen te zwaaien. En ze hoorden hem zingen en dan vloekte hij weer en schopte naar al wat er op zijn weg lag. Zo hadden de meisjes hun vader nooit geweten en daarom waren ze bang van hem.

En hij ging daar in de schuur op de dorsvloer liggen. Moeder was er naartoe gegaan, maar hij joeg haar weg.

Moeder schreide toen en Vinken was gekomen. Vinken had gezegd: "Laten liggen maar. Met een zatte mens valt er toch niet te praten."

Nu slaapt Scheve Drieken, met zijn hoofd op zijn arm en met zijn mond wijd open.

Wij zeggen niets en kijken naar de slapende man. Zijn pet ligt naast hem op de grond en hij snurkt heel hard.

Dan horen wij gerucht in de straat. Daar komt een man met een koe.

"Daar is Zwarte Jan," zeggen de meisjes. "Kom, we gaan naar de stier kijken."

Ik wil naar de straat toe.

"Daar niet, Lom." Zo houdt Lien mij tegen. "Vinken wil het niet hebben en de stier wordt woest als hij kinderen ziet. Hij zou wel kunnen losbreken."

Ik loop de meisjes na tot achter de schuur. Daar is een opening in de heg. We houden ons heel stil en zien Zwarte Jan met de koe op het erf van Vinken komen. Hij bindt de koe stevig vast tussen twee dikke palen. Dan komt Vinken ook en in de stal horen wij de stier brullen en te keer gaan.

Ik word plots heel bang. Ik durf niet langer te kijken en loop weg. Langs de openstaande achterdeur vlucht ik het huis van Scheve Drieken binnen, erger nog of de stier van Vinken zit mij op de hielen.

Ik blijf een poos staan hijgen in het achterhuis. Het is daar koel en het ruikt naar melk en boter. In de voorkamer zie ik Toke, de vrouw van Drieken, op een stoel bij het lage raam zitten. Zij schijnt mij niet eens gehoord te hebben. Daar komen de meisjes. Zij hebben grote pret omdat ik zo bang ben weggelopen en ze gaan het hun moeder zeggen.

"Lom was bang van de stier en ..."

Dan zwijgen ze plots en kijken hun moeder verwonderd aan. Nu pas wordt Toke zich bewust van onze aanwezigheid. Met een tip van haar schort vaagt ze haastig langs haar ogen.

"Och," zucht ze dan, "een mens moet toch maar voortdoen. Zoals naar gewoonte, ventje?"

"Ja, Toke, drie pondjes."

In een hoek van het achterhuis, bij het kleine raampje van vier ruitjes maar,

staat de boterton. Toke diept er een dikke klomp gele boter uit op en legt hem op de plank bovenop de ton. Dan neemt zij het pondenvaatje en propt er nompten boter in, hard duwend met de houten lepel. Als er niets meer bij kan, strijkt ze de boter mooi effen. Ze keert het vaatje om en draait het almaardoor in haar handen, kloppend en schuddend. Tot het vaatje plots alles laat schieten. En daar staat dan, mooi rond en glanzend geel, het eerste pondje klaar.

Ik heb, zoals ik dat elke week doe, zwijgend toegekeken. Toke is daar zo handig in en graag zou ik het haar eens willen nadoen.

Ik bekijk dat Toke, lijk ze daar staat bij het raampje waardoor een klare zonnestraal op haar werkende handen valt. Toke van Scheve Drieken is maar klein en erg mager. Oud kan ze nog niet wezen en toch heeft ze al veel grijze haren. Die heeft ze strak naar achter gekamd en in een dotje samengevlochten. En daar steekt een bruin kammetje in.

Dan zie ik een grote en klare druppel uit haar oog en over haar bruine wang rollen. En ik hoor hem, met een helder geluid, neerpletsen diep in de ton.

"Die zon," zegt ze en ze kijkt mij even verlegen aan.

Dan heeft ze alle drie de boterponden klaar.

"Nog ribbeltjes maken, Toke."

"Ja, jongskén, ja ..."

Ze doet of ze naar iets zoekt. Dan roept ze de meisjes.

"Lopen jullie maar wat peren rapen met Lom."

Dan gaat zo elke week. Nooit zag ik Toke die mooie ribbeltjes maakt op de brederuitgaande voet van de boterponden. Ik mag het misschien niet weten en daarom stuurt ze ons altijd weg.

"Kom!" roepen de meisjes en ze lopen de tuin in. Ik doe of ik de meisjes naloop, maar buiten blijf ik tegen de gevel staan, vlakbij het raampje. Verborgen door de geraniums op de vensterplank kan ik ongezien naar binnen kijken. Daar zie ik Toke weer ijverig bezig. Zij neemt dat bruine kammetje uit haar dotje en daarmee trekt zij die fijne voortjes in de voet van de boterponden. Ik zie nog hoe Toke het kammetje afluikt, er mede langs haar schort strijkt en terug in haar dotje steekt.

Ik weet het nu, maar ik vind het maar vies van Toke, heel erg vies. Als moeder het te weten komt, mag ik zeker nooit meer bij Toke om boter gaan.

En ik moet het aan moeder zeggen.

“Lo-om!”

Ik vind de meisjes gezeten onder de pereboom, Lien met haar schoot vol dikke, rijpe peren. Ik mag er de mooiste uitkiezen. Terwijl we eten bekijk ik de meisjes. Ze dragen geen kousen en hun voeten steken in grove klompen. Hun benen zijn erg dun en hun gezichten wit en scherp. Zoals ze rap en gulzig in de peren happen doen ze denken aan knabbelende muizen. Ginder zien we Toke over het erf gaan naar de schuur toe. Ze luistert even bij de deur, gaat dan voorzichtig binnen. En dan horen we Drieken razen en vloeken. We zien Toke wegvlugten uit de schuur terwijl een grote klomp haar achterna komt vliegen. Met een zware smak slaat de schuurdeur weer toe.

“Waarom doet jullie vader zo?”

De meisjes weten het niet. Het is de eerste keer dat hij zo doet tegen moeder. En hij is altijd een goede vader geweest, al noemen de mensen hem dan ook Scheve Drieken.

In mijn verbeelding zie ik Toke weer doende met dat vieze kammetje en daarom lust ik geen peren meer.

“Ik moet naar huis nu.”

De meisjes blijven onder de boom zitten. Ze eten zeker nog al die peren op. In het achterhuis vind ik mijn mandje klaar staan, toegedekt met een groot savooiblad. Toke zie ik bij het raam in de voorkamer. Moeder gaf mij gepast geld mede en ik leg het op de boterplank.

En dan ga ik daar stilletjes weg. Bij de deur kijk ik nog eens om naar Toke. Misschien zeg ik het beter niet aan moeder van dat kammetje. Maar het is toch vies van Toke, heel erg vies!

De meisjes roepen nog, maar ik moet voort nu. Moeder wil het niet hebben dat ik lang wegblijf. Bij de schuur blijf ik staan luisteren. Scheve Drieken snurkt niet meer. Mogelijk is hij daar niet meer. Zo ik eens ging kijken, heel even maar. Neen, dat durf ik nooit.

Daarstraks waren er de meisjes en nu ben ik gans alleen. En Drieken moest er toch eens zijn en boos worden en met zijn andere klomp werpen.

Toch aarzel ik. Waarom moet ik altijd die kleine en bange jongen zijn. Ik was ook bang van de stier, alleen omdat die zo brulde. Hoor, daar loeit hij

weeral. En als ik wel durf, als ik toch ga kijken in de schuur, kan ik het thuis vertellen aan Tee en Jo, mijn oudere broers, wat ik zo gans alleen gedurfd heb.

Zo schrik ik er zelf van als ik plots weer bij die donkere scheur sta. Maar ik ben nu zo ver en ik zal toch maar heel even kijken. Het is schemerdonker in de schuur en het duurt wat eer ik er de dingen onderscheiden kan. Ik zie een kruiwagen en een wanmolen. Daar ligt een hoopje los stro en een grijze kat vlucht over de dorsvloer. De botermand is er ook nog, maar iemand heeft haar ondersteboven geschopt. Meer is daar niet te zien. Scheve Drieken is zeker elders gegaan.

En dan voel ik mij koud worden. Want nu pas zie ik, vlak boven mijn ogen, twee grote voeten in grove, grijze sokken. En die voeten, die draaien ...

Ik ben zo bang, ik adem niet meer. Ik wil weglopen, ver weg van die lelijke, donkere schuur. Maar het lijkt me of een grote en sterke hand me bij de nek houdt gegrepen, mijn hoofd door de scheur naar binnen duwt en me dwingt naar omhoog te kijken. En nu zie ik de hele man daar hangen, de lange armen slap langs zijn lijf en hoger nog, haast tegen het dakstro, de vale vlek van zijn gelaat met de witte oogballen.

Leo Op de Beeck

De adoptie van Dumbraava, een brokje “hedendaagse” geschiedenis (slot).

In onze vorige twee nummers verscheen de wordingsgeschiedenis van de adoptie van Dumbraava door Oud-Turnhout en het eerste deel van het reisverslag naar het Roemeense dorp. Nu volgt het verslag van de laatste dagen en de terugreis.

Donderdag, 4 april 1991.

Ontbijt bij Takacs: suika, melk, brood, ei en salami en koffie. De gasten kregen de verse melk van het schaap en de kinderen water. Hun gastvrijheid lijkt wel grenzeloos en was voor ons soms beschamend. Ons eigen materialisme terug schroeven en relativeren lijkt de echte zingeving te worden van de Dumbrava adoptie.

Na het ontbijt worden de gezinnen verder bezocht en allen toonde trots hun kleine veestapel. Bij het gastgezin Takacs brak een buffel een poot en dit betekende voor hen een groot verlies.

Een bejaarde vrouw leert ons dat ze acht jaar geleden geopereerd werd van kanker en dat ze het goed maakt. Oncologie is geen vreemd woord in Roemenië. Dat kanker en hart- en vaatziekten veel moeten voorkomen lijkt logisch als men de eenzijdige en vette eetgewoonten leert kennen.

Om tien uur de geplande vergadering met toch wel opvallende afwezigingen: de dokter en de burgemeester. Zoals afgesproken werd het toch een "droge" vergadering. De problemen van het dorp werden meer uitgebreid besproken. Al vlug werd duidelijk dat het drinkwater in Dumbrava het hoofdprobleem is.

Daarnaast wordt er nog gesproken over een gebrek aan bepaalde materialen:

- een molen om graan te malen;
- aangepaste wol voor breimachines;
- zeisen;
- hoefnagels;
- eenvoudige ploegen.

Maar, en vooral, wordt door hen de nadruk gelegd op de vraag wat zij voor Oud-Turnhout kunnen doen. Voor ons is duidelijk dat we van hen vooral gastvrijheid kunnen leren en dat we ons eigen moeten kunnen relativeren in soberheid.

We stellen voor dat ze in Dumbrava een comitee vormen om nader te onderzoeken wat hun verlangens van Oud-Turnhout zijn en zij op hun beurt maken een doek in geborduurd handwerk: Dumbrava - Oud-Turnhout.

Na de vergadering is er een geleid bezoek aan de vervallen land-

bouwcoöperatieve en aan de drinkwaterinstallatie.

De uitgebrande pompinstallatie en de publieke toegankelijkheid van de waterreservoirs maken de problemen overduidelijk.

We zijn ook getuigen van de landverdeling. Het land wordt, na opmeting op basis van het vroegere kadaster, teruggegeven aan de eigenaars. De eigenaardige, horizontale manier van vermenigvuldigen is sprekend en de opmeetmethode met de "kantelende passer" origineel.

In de namiddag wordt er een leuke pick-nick georganiseerd in de heuvels rond Dumbrava. Een lam -van de burgemeester van Capusu Mare- wordt geroosterd op zelf gesneden houten spiezen. De vrouwen werken constant, ze verzorgen de pick-nick en de mannen en zelf eten ze uitgebakken varkensvet.

"Belgische blikken" soep helpt mevrouw Takacs van de migraine af en haar kleine Szobold leert bier en wijn drinken. De vroegere Dumbrava dorpsafgevaardigde komt ongenodigd op de barbecue en hem wordt het eten geweigerd na een scheldpartij.

Na een smakelijk maal wordt als afronding de Dumbrava-versie van de "Prijs Waterschoot" gehouden: flessen schieten met hagel op 30 meter: 5-0 voor Oud-Turnhout.

Na de pick-nick bezoeken we de school waar de tekeningen liggen van de Oud-Turnhoutse scholen. Het didactisch materiaal dat Jeroen bracht wordt ons niet getoond. Bij de dokter ligt een laatste (?) pak in de kast...

Op het programma staan nog een bezoek aan de gereformeerde Kerk en aan de houtsnijder die thuis, voor de industrie de schaakfiguren uitsnijdt en draait op zijn kleine draaibank. Handenarbeid, uitvoer voor gans de wereld, Made in Dumbrava!

We zijn getuigen van de manier waarop de herders, die 's morgens bij elk gezin de schapen komen ophalen, deze 's avonds terug brengen. De schapen zien vreemde gezichten in de straten en raken lichtjes nerveus waardoor het afleveren chaotisch verloopt.

Na het avondmaal vervoegt "de professor" het gezelschap die onze burgemeester steeds maar verwart met Ceausescu; gelach alom.

Na de suika's eindelijk beddewaarts.

Vrijdag, 5 april 1991.

Ontbijt en daarna afscheid van de gastgezinnen. Duidelijk is dat dit een spoedig tot weerziens inhoudt.

De auto start op 40.536 km richting Cluj-Napoca. We brengen nog een bezoek aan het gemeentehuis van Capusu Mare. De burgemeester werkt met een sekretaris en zes bedienden.

De landverdeling houdt hem nu volop bezig en geeft hem veel werk en hoofdbreeksels. Het jaarlijkse budget waarmee hij negen dorpen bestuurt, bedraagt ongeveer vier miljoen Lei. Capusu Mare telt over de negen dorpen ongeveer vijf duizend inwoners.

Het probleem van het drinkwater in Dumbrava is hem bekend maar deze ingreep kost al vlug anderhalf miljoen Lei. Hij kan dit niet goedgekeurd krijgen door de provinciale overheid van Cluj die nu al voorrang hadden gegeven aan een cultuurgebouw in Capusu Mare.

Hij vertelt ons ook over de naderende reorganisatie van Capusu Mare waarbij de dorpen per drie zullen samengevoegd worden. Roemeense fusies. We krijgen ook de bevolkingsregisters te zien die per dorp worden bijgehouden.

Opvallend is dat bij huwelijk de vrouw de naam krijgt van de man.

Dat de tegenstelling stad-platteland groot is, werd nogmaals bewezen bij het bezoek aan Gyöngyi's appartement te Cluj. Op de laagste verdieping wonen de oudste mensen en boven de jongeren. Dit klinkt logisch vooral als je weet dat van de liftvoorziening alleen de koker klaar is en dat deze koker op elk hogerliggende verdieping een steeds dieper wordende, niet afgesloten put is.

De gangmuren zijn golvend en de vloer is zo oneffen dat je je dronken waant. Naast deze building is er een bejaardentehuis, maar je ziet niemand in de zonovergoten tuin. Achter het rusthuis slacht men in de tuin. Na dit blybezoek en nog wat inkopen vatten we de terugreis aan. We rijden nog langs een dierenmarkt die de eerste vrijdag van de maand plaats heeft. Gyöngyi gaat mee tot Budapest omdat ze daar nog een vriendin wil bezoeken gedurende het weekend.

We passeren de hoogste top van de West-Karpaten -de 1.800 meter hoge

Vladeasa- die nog met sneeuw is bedekt.

Om 12.15 uur gaan we de Roemeens-Hongaarse grens over (40.470 km). Ook voor Gyöngyi verloopt de overgang probleemloos. Zij kan zonder visum naar Hongarije. Roemenen met de wagen hebben wel zeer lange wachttijden aan de grens (10 tot 20 uur) omdat ze apart moeten aanschuiven in hun "Socialistische rij", grondig gecontroleerd worden en omdat ze een bijkomende verzekering moeten betalen om in Hongarije te mogen rijden. De mensen afkomstig van het Westen -de kapitalistische landen- mogen deze rij wachtenden passeren en rechtstreeks naar de grensovergang rijden. Op de E 60 in Hongarije voor Budapest zijn niet zo veel tankmogelijkheden daarom gieten we de 40 liter diesel bij in Puspökladany. In Roemenië hebben we niet getankt.

In Budapest aan de Petöfi hid (één van de acht bruggen over de Donau in Budapest die de twee stadsdelen Buda en Pest met elkaar verbinden) nemen we afscheid van Gyöngyi die voor ons het Dumbrava-bezoek meer dan gewoon geslaagd maakte. We hopen dat ze erin slaagt zelf vlug te komen. Indrukken, nabeschouwingen, aandachtspunten, verdere werking.

Het dorpsleven in Dumbrava is zeer eenvoudig en de mensen zijn aangevoelen op zelfvoorziening.

De primaire behoeften zoals: voeding, kleding, warmte en onderdak zijn voldaan voor de Hongaren en de Roemenen.

In de Zigeunerfamilies is het lang niet zeker dat deze behoeften bevredigd worden. Zij leven marginaal en arm. De kloof tussen hen en de Hongaren en Roemenen is groot en wordt door haatgevoelens aangewakkerd en in stand gehouden.

In gesprekken zegt men steeds dat in Dumbrava geen problemen zijn tussen de Hongaren en de Roemenen.

De ware verhouding is op deze twee dagen niet te achterhalen, gezien het feestelijk karakter dat ons verblijf soms had.

Opvallend is wel dat het vooral Hongaren waren die ons onderdak boden en aanhaalden.

Als we met een dorp verder werken, moeten we oog hebben voor de relaties tussen de twee bevolkingsgroepen.

Reëel aanwezige spanningen zijn er tussen de verantwoordelijken van voor de "revolutie" en de dorpsbewoners. Hoewel het openlijk niet met zo veel woorden wordt toegegeven, is de achterdocht van de bevolking t.o.v. hen tastbaar aanwezig.

De gemeente Oud-Turnhout moet in zijn verdere akties erover waken dat er steeds gewerkt wordt voor de ganse gemeenschap in Dumbrava. Onze akties moeten boven de eventuele spanningen uit stijgen. We moeten erover waken dat we -gegeven deze kontekst- geen bepaalde personen of groepen bevoordelen.

Van Dumbrava moeten we dan ook de garanties krijgen dat -wanneer we verdere akties zouden ondernemen- deze de ganse bevolking ten goede komen.

Verdere werking:

Een mogelijke leiddraad die beslist niet limitatief is:

- De groep verbreden binnen Oud-Turnhout.

Mogelijk zijn er nog mensen met Roemenië bezig die interesse hebben en hun inbreng kunnen hebben.

- Dumbrava bekend maken bij diverse geïnteresseerde verenigingen en bewegingen.

- Andere gemeenten bevragen en binnen A.D.R. de idee lanceren om oplossingen te zoeken voor een meer structurele werking die de St. Niklaas politiek overstijgt.

- Correspondentie met Dumbrava (Gyöngyi, foto's, lijst met voorstellen...).

De mogelijkheid onderzoeken van de dubbele correspondentie.

- Hun reakties afwachten met de doek "Dumbrava-Oud-Turnhout" en met de lijst met verwachtingen alvorens zelf nog iets te ondernemen.

- Een bijkomend bezoek

- Een volgende aktie of een projekt.

Bedanking.

De reis werd maar mogelijk door de hulp en de inbreng van verschillende

mensen en instanties.

In de voorbereiding was de inbreng van Adoptie Dorpen Roemenië van belang. Vooral op het vlak van informatieverstrekking en het ter beschikking stellen van de nodige dokumenten. DANK.

De Franstalige collega's van "Villages Roumains" berichtte onze komst in Dumbrava en zorgden voor een beschikbare tolk. DANK.

Carmen Agapie verdient een aparte bedanking omdat ze als Roemeense al onze Nederlandse teksten vertaalde. DANK.

De zending werd mogelijk door enkele belangrijke schenkers. De medicamenten werden door Karel Vandehaute van Janssen Pharmaceutica ter beschikking gesteld aan Artsen Zonder Grenzen. Herman De Ceuster van D.C.M. en de landelijke Beweging van Oud-Turnhout zamelden tuinzaden in voor de bewoners van Dumbrava. Het Gemeentebestuur van Oud-Turnhout kocht lampen en koffie aan. Namens Artsen Zonder Grenzen en de bewoners van Dumbrava. DANK.

Het transport werd mogelijk gemaakt door de T2 dokumenten en de waarborg van de transportfirma "De Wolf". DANK.

Maar, de dankbetuigingen moeten vooral gaan naar de mensen van Dumbrava voor hun aller hartelijkste ontvangst en hun grenzeloze gastvrijheid. Heel speciaal bedanken we Gyöngyi Kallo voor haar tolken, gidsen, begeleiding en daadwerkelijke medewerking.

Dirk Peeters.

De gemeenteraad 100 jaar geleden.

Op 3 september 1891 worden de raadsleden weer door het schepencollege samengeroepen. Op voorstel van schepen Meynendonckx besluit men een brief te schrijven naar de "Maatschappij der Buurtspoorwegen" waarin gevraagd wordt om de verbinding tussen de geplande tramlijnen Turnhout - Arendonk - Eindhoven en de lijn Turnhout - Mol op Oud-Turnhouts grondgebied te laten gebeuren.

Tijdens de bijeenkomst van **16 september 1891** worden de begrotingen van het Armenbestuur, de kerkfabrieken en de Godshuizen goedgekeurd. De toelage van de pastoor van Schoonbroek wordt verhoogd tot 150 fr per jaar. Als reden geven de raadsleden op dat van 1860 tot 1899 reeds deze toelage werd verstrekt, zodat het billijk is dat ook de huidige pastoor van deze tegemoetkoming kan genieten.

Ook de scholen krijgen een subsidie voor het schooljaar 1891 - 1892. Schoonbroek boekt hier eveneens vooruitgang want vanaf dit jaar krijgt zij de zelfde werkingstoelage als de scholen van het Centrum en Oosthoven, nl 1.100 fr.

Op **28 september 1891** komt de aanleg van de buurtspoorweg Turnhout - Arendonk nogmaals ter sprake. Tijdens de bijeenkomst van 26 augustus keurden de raadsleden een tussenkomst van 25.000 fr in de aanleg van deze tramlijn goed. Thans dienden zij de financiële afwikkeling ervan goed te keuren. Besloten werd om 90 jaar lang elk jaar een som van 900 fr te storten naar de Maatschappij der Buurtspoorwegen. In deze 900 fr zijn de intresten à 3,60% verrekend.

Bestuursleden van de Godshuizen en het "Weldadigheidsbureel" konden slechts voor een termijn van vijf jaar benoemd worden. Schepen Meyndonckx (Weldadigheidsbureel) en raadslid Huysmans (Godshuizen) werden op **18 november 1891** unaniem voor vijf jaar herbenoemd in de respectievelijke besturen.

Op **31 december** tenslotte wordt de aanbesteding van de verharding van de Kerkstraat goedgekeurd. Voor de som van 12.400 fr worden de werken aan aannemer "Weduwe Hubert - Gervais" van Turnhout toevertrouwd.

Leo Verstraelen

ASLK - SPAREN

REEDS JAREN HET MEEST ERVAREN

UW BANK EN VERZEKERINGSTEAM

Agentschap Arendonk
De Valken 8
2370 Arendonk
Tel. 014/ 67.76.96

Agentschap Oud-Turnhout
Steenweg op Turnhout 3
2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/ 42.15.28